

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра філософія

(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор (перший проректор)

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія

(код і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 231 Соціальна робота

освітня програма (спеціалізація) Соціальна робота

(назва спеціалізації)

інститут, факультет Інститут управління та права,
Факультет соціальних наук

(назва інституту, факультету)

мова навчання державна

Запоріжжя – 2018 рік

Робоча програма з дисципліни «Філософія» для студентів спеціальності 231
Соціальна робота, освітня програма Соціальна робота.
“12”червня 2018 року. - 14 с.

Розробники: канд. філос. наук, доц. Бондаревич Ірина Миколаївна

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол від “12”червня_2018року № 8

Завідувач кафедри філософії _____ (О.В.Бондаренко)
“ ____ ” _____ 20__ року (підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол від. “19”червня 2018 року № 11

“ ____ ” _____ 20__ року Голова _____ (Т.О.Гайворонська)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*

“ ____ ” _____ 20__ року Керівник групи _____ (О.А.Агарков)
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невипусковою кафедрою

_____, 2018 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –3	Галузь знань 23 Соціальна робота (шифр і назва)	обов’язкова	
Модулів –1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) 231 Соціальна робота (Соціальна робота) (код і назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів –2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 4 год.	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		62 год.	70 год.
Індивідуальні завдання: 14 год			
Вид контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 33,3% до 66,7%

для заочної форми навчання – 6,6% до 93,4%

1. Мета навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни «Філософія» полягає у формуванні філософської культури мислення студентів, засвоєнні ними базових теоретичних знань та практичних навичок застосування філософської методології в процесі розв'язання завдань суспільної й індивідуальної життєдіяльності; збагаченні інтелектуально-творчого потенціалу майбутніх фахівців.

Завданням вивчення дисципліни є:

- усвідомлення загальних засад розвитку філософії, передумов її виникнення, логіку розгортання основних напрямків й тенденцій; опанування основних етапів розвитку стародавньої, західноєвропейської і української філософської думки;
- опанування змісту історико-культурного розвитку людства як процесу розвитку світової філософської думки;
- формування навичок творчого мислення, вміння обґрунтовувати власну думку;
- сприяння формуванню у студентів гуманістичних цінностей.

«Філософія» є однією з дисциплін гуманітарного циклу, який у навчальному плані спеціальності забезпечує громадянську та суспільно-виховну підготовку випускників вищої школи. Роль і призначення курсу полягає у збагаченні студентів знаннями про основні проблеми світової філософії, її поняття, категорії, ідеї, теорії. Викладання означеного курсу має забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності та сприяти формуванню світоглядно-методологічної культури мислення; розширити та поглибити пізнавально-орієнтаційні знання студентів, майбутніх спеціалістів, у сучасній соціальній реальності; сформувати творчий підхід до пізнання природних і соціальних явищ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати

загальні компетентності:

- 1) розрізняти світоглядний, науковий, соціальний і особистісний аспекти проблем;
- 2) будувати системний погляд на об'єкт і предмет дослідження, використовуючи міждисциплінарні методи і підходи;
- 3) генерувати нові ідеї (креативність);
- 4) виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- 5) здатність до адаптації та дії в новій ситуації

фахові компетентності:

- 1) визначати на фундаментальному рівні предмет та структуру філософії, її зміст, сутність, основні етапи історії, осягнути завдання, принципи й функції таких філософських дисциплін як онтологія, гносеологія, логіка, аксіологія;
- 2) на понятійному рівні визначати основні тенденції розвитку сучасної філософії, її історії, а також засвоїти загальну теорію пізнання;

3) на практичному рівні володіти теоретичними основами філософської методології.

Очікувані програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософія» студент повинен **вміти**:

- а) на репродуктивному рівні – засвоїти світоглядно-гуманістичний зміст філософії, усвідомити її людинотворчу природу; будувати універсальну макромодель соціальної дійсності; знати основний зміст усіх розділів курсу;
- б) на евристичному рівні – опанувати філософський стиль мислення; досліджувати соціальні явища, використовуючи філософську методологію, аналізувати основні процеси та явища внутрішнього світу людини;
- в) на творчому рівні – формувати власну точку зору, спираючись на зв'язок дійсності з філософією; знаходити засоби перетворення дійсності за допомогою філософії; аналізувати філософські, соціальні, політичні та правові явища суспільного життя.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософія як фундаментальне знання. Антропологічні виміри Філософії Сходу.

Тема 1. Філософія як система знань про світ.

Філософія як фундаментальне знання. Структура і функції філософії. Філософія і світогляд. Філософія, міфологія, релігія, наука. Філософія і ідеологія.

Тема 2. Взаємодія індивідуального–загального в індійській філософії.

Світогляд стародавніх індійців: Сансара і карма. Атман Брахман. Напрямки духовних практик: класичні некласичні філософські школи в Стародавній Індії.

Тема 3. Питання суспільної організації і призначення людини в Китайській філософії. Суспільство як соціальна цілісність.

Дао – шлях речей, порядок і закон світу. Можливості людини на шляху Дао. Способи суспільної організації: моїзм, легізм, конфуціанство.

Змістовий модуль 2. Соціальна і антропологічна проблеми в західно-європейській і українській філософії.

Тема 4. Західно-європейська філософія: класичний формат стосунків Людина-Світ.

Античність про можливі варіації стосунків Людина-Світ. Середньовіччя: філософія буття в Бозі. Антропоцентризм і егоїзм: як полюси філософії опанування світу.

Тема 5. Західно-європейська філософія: некласичні і постмодерні виміри антропологічних досліджень. Принципові положення некласичного філософствування. Проблема людини в некласичній філософії.

Антропологічні дослідження в рамках філософії життя і структуралізму, прагматизму і феноменології. Людина постмодерну: смерть суб'єкта.

Тема 6. Кордоцентризм як базовий принцип розв'язання проблеми людини в українській філософії.

Слов'янське коріння української філософії. Етична проблематика доби Київської Русі. Історія становлення класичної української філософії в розрізі проблеми людини. Вчення Г. Сковороди і П. Юркевича.

3. Структура навчальної дисципліни

4.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Філософія як фундаментальне знання. Антропологічні виміри Філософії Сходу.												
Тема 1. Філософія як система знань про світ.		2	2			9		1	-		2	11
Тема 2. Взаємодія індивідуального — загального в індійській філософії.		2	2			9		1	-		2	12
Тема 3. Питання суспільної організації і		2	2			9		-	-		3	12

призначення людини в Китайській філософії. Суспільство як соціальна цілісність.												
Разом за змістовим модулем 1		6	6			27		2	-		7	35
Змістовий модуль 2. Соціальна і антропологічна проблеми в західно-європейській і українській філософії.												
Тема 4. Західно-європейська філософія: класичний формат стосунків Людина-Світ.		2	4			10		1	-		2	11
Тема 5. Західно-європейська філософія: некласичні і постмодерні виміри антропологічних досліджень.		2	2			14		1	-		2	12
Тема 6 Кордоцентризм як базовий принцип розв'язання проблеми людини в		4	2			11		-	2		3	12

українській філософії.												
Разом за змістовим модулем 2		8	8			35		2	2		7	35
Усього годин		1 4	1 4			62		4	2		14	70

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Онтологічна, гносеологічна і аксіологічні проблеми філософії Стародавнього Сходу	2
2	Проблематика Античної філософії	2
3.	Філософія Середньовіччя і доби Відродження	2
4.	Новочасна філософія і філософія XVIIIст.	2
5.	Некласична філософія	2
6.	Постмодерна філософія	2
7.	Українська філософія	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Онтологічна, гносеологічна і аксіологічні проблеми філософії Стародавнього Сходу	2
2	Проблематика Античної філософії	2
3.	Філософія Середньовіччя і доби Відродження	2
4.	Новочасна філософія і філософія XVIIIст.	2
5.	Некласична філософія	2
6.	Постмодерна філософія	2
7.	Українська філософія	2

9. Індивідуальні завдання

1. Міфологія, релігія, філософія як культурні проекти людства.
2. Філософія, її предмет та роль у суспільстві; структура філософського знання.
3. Філософія Давнього Китаю (конфуціанство, даосизм).
4. Філософія стародавньої Індії (буддизм, джайнізм).
5. Антична філософія: космологізм, натурфілософія філософів – досократиків (Фалес, Анаксімен, Анаксимандр).
6. Філософія французького Просвітництва.
7. Філософські ідеї Сократа.
8. “Лінія Платона (античний ідеалізм) – “лінія Демокріта” (античний матеріалізм) в філософії Давньої Греції.
9. Філософія Платона – вчення про ідеї.
10. Філософське вчення Аристотеля.
11. Філософія епохи Відродження: принципи і засади.
12. Діалектичний синтез у вченнях Т.Гоббса, Дж. Локка, Г. Лейбніца.
13. Німецька класична філософія. І.Кант – вчення про світ “явищ” та про світ “речей в собі”.
14. Німецька класична філософія – система і метод філософії Г.Гегеля.
15. Німецька класична філософія – антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха.
16. Проблема людини в некласичній філософії.
17. Діалектика як теорія: принципи, категорії, закони.
18. Філософія про історичний розвиток та роль науки і техніки в суспільстві. Співвідношення соціального та науково-технічного прогресу.
19. Суспільство як система. Основна проблематика соціальної філософії.
20. Проблема пізнання в філософії. Структура пізнавального процесу (джерела, предмет, методи, суб’єкт – об’єкт пізнання).

21. Основні філософські школи та напрямки в філософії XX ст.: загальна характеристика.
22. Специфіка української філософії.

10. Методи навчання

Підчас викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- *пояснення – для з'ясування сутності явища, закону, пронесу;
- *бесіда – для виявлення рівня усвідомленості нових понять в процесі діалогу;
- *ілюстрація – розкриття предметів, процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- *метод проектів – попередня дослідження певного питання з наступним оприлюдненням результатів;
- *метод проблемного запитання – моделювання й розв'язання проблемної ситуації;
- *аналітичний – метод мисленнєвого розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- *індуктивний метод – встановлення логічного зв'язку в сукупності явищ;
- *дедуктивний метод – знаходження відповідностей між загальним положеннями і окремими явищами дійсності;
- *діалектичний метод – знаходження нового знання шляхом синтезу протилежних тверджень про явище.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософія» студент повинен **знати**:

- а) на фундаментальному рівні – предмет та структуру філософії, її зміст, сутність, основні етапи історії, осягнути завдання, принципи й функції таких філософських дисциплін як онтологія, гносеологія, логіка, аксіологія;
- б) на понятійному рівні – основні тенденції розвитку сучасної філософії, її історії, шкіл, концепцій, а також засвоїти загальну теорію пізнання;
- в) на практичному рівні – теоретичні основи філософської методології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософія» студент повинен **вміти**:

- а) на репродуктивному рівні – засвоїти світоглядно-гуманістичний зміст філософії, усвідомити її людинотворчу природу; будувати універсальну макромодель соціальної дійсності; знати основний зміст усіх розділів курсу;
- б) на евристичному рівні – опанувати філософський стиль мислення; досліджувати соціальні явища, використовуючи філософську методологію, аналізувати основні процеси та явища внутрішнього світу людини;
- в) на творчому рівні – формувати власну точку зору, спираючись на зв'язок дійсності з філософією; знаходити засоби перетворення дійсності за допомогою філософії; аналізувати філософські, соціальні, політичні та правові особливості українського суспільного життя.

12. Засоби оцінювання

Для студентів денної форми навчання формами контролю є: письмове опитування на лекціях, захист завдання з СРС, аудиторна контрольна робота, аудиторне тестування, проведення двох підсумкових рубіжних контролів.

Під час контролю враховуються такі види робіт:

- активність роботи студента на практичному занятті оцінюється до 3 балів (всього 6 практичних занять по 3 бали = 18 балів);
- захист домашнього завдання студентом оцінюється до 2 балів;
- розв'язання ситуаційного завдання оцінюється до 2 балів;
- аудиторна контрольна робота – до 20 балів;
- захист доповідей реферату - до 5 балів.

Для студентів заочної форми навчання методи контролю є наступними: захист контрольної роботи, усне опитування на консультаціях, письмовий екзамен.

13. Критерії оцінювання

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	10	100
15	15	15	15	15	15		

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації для семінарських занять з курсу Філософія для всіх форм навчання (творчі завдання і вправи) [Текст]: Навчально-методичне видання / Укладачі: Бондаревич І.М., Ємельяненко Є.О. – Запоріжжя, ЗНТУ, 2011. – 62 с.
2. Навчально-методичні рекомендації з вивчення змістовних модулів дисципліни «Філософія», що виносяться на самостійну роботу студента (для спец. Е ф-ту) [Текст]: Навчально-методичне видання / Укладач: Бондаревич І.М. – Запоріжжя, ЗНТУ, 2013. – 34 с.
3. Методичні рекомендації до лекційних та семінарських занять з курсу «Філософія» (для студентів денної форми навчання [Текст]: Навчально-методичне видання / Укладачі: Бондаревич І.М., Головка Л.В., Арсентьєва Г.О. (всього 5 осіб) – Запоріжжя, ЗНТУ, 2014. – 30 с.
4. Методичні рекомендації з вивчення змістовних модулів дисципліни «Філософія» (для студентів заочної форми навчання) [Текст]: Навчально-методичне видання / Укладачі: Бондаренко О.В., Бондаревич І.М., Головка Л.В., Ємельяненко Є.О., Повзло О.М., Тарадайко С.М. – Запоріжжя, ЗНТУ, 2015. – 58 с.
5. Конспект лекцій з дисципліни “Філософія” [Техт] / Арсентьєва Г.О., Бондаревич І.М., Бондаренко О.В., Володін П.В., Головка Л.В., Дівочкіна Н.М., Ємельяненко Є.О., Повзло О.М., Тарадайко С.М. та інші. - Запоріжжя: Вид-во ЗНТУ, 2015. - 134 с.

15. Рекомендована література

Базова

1. Бичко, А.К., Бичко, І.В., Табачковський, В.Г. Філософія як історія філософії: підручник/ за аг. Ред. Ярошовця В.І. К.: Центр учбової літератури, 2010. 648 с.
2. Бондаревич, І.М. Філософія: діалог мислителів, епох, цивілізацій: навчальний посібник. Запоріжжя, ЗНТУ 2012. 252 с.
3. Бохенский, Ю. М. Современная европейская философия / М.: Научный мир, 2000. – 256 с.
4. Булатов, М. О. Філософський словник. К.: Стилос, 2009. 575 с.
5. Буслінський, В. А., Скрипка, П. І. Основи філософських знань: підруч. Л., 2004.
6. Волинка, Г.І. і ін. Вступ до філософії. К., 1999.
7. Горлач, М.І., Кремень, В.Г., Ніколаєнко, С.М., Требін, С.М. Основи філософських знань: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 1028 с.
8. Губерський Л.В., Надольний, І.Ф., Андрущенко, В.П., Розумний, В.П., Бойченко, В.П. Філософія: навч. Посібник. 5 вид., випр. і доп. К.: Вікар, 2005. 457 с.
9. Касьян, В.І. Відповіді на питання екзаменаційних білетів: навч. посіб. 5-те вид. К.: Знання, 2008. 347 с.

10. Коротіч, Г.В. Історія філософії України: курс лекцій: навч.посібник. Маріуполь: ПДТУ, 2002. 148 с.
11. Пазенок В.С. Філософія: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2008. 280 с.
12. Петрушенко, В.Л. Філософія: навчальний посібник. ТзОВ НВФ Магнолія плюс, 2006. 243 с.
13. Русин, М. Ю., Огородник, І. В. Історія української філософії: підручник. К.: ВПЦ "Київський університет", 2008. . 591 с.
14. Кремень, В.Г., Ільїн, В.В Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник. К: Книга, 2005. 528с.
15. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник. /за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. К.: Знання, 2009. 621 с.

Допоміжна

16. Античная философия. Энциклопедический словарь. Под ред. П. Гайденко. М.: Прогресс-Традиция, 2008. 896 с.
17. Арлычев, А. Н. Онтология и теория познания. М.: Либроком, 2010. 226с
18. Марсель, Г. Китайская мысль; пер.с фр. В. Б. Иорданского. М. : Республика, 2004. 526 с.
19. Гаспарян, Д. Э. Введение в неклассическую философию. М: РОССПЭН, 2011. 398 с.
20. Голосовкер, Я.Э. Избранное: Логика мифа. СПб.: Унив. книга, 2010. 499 с.
21. Діденко, В. Ф. Філософія: ескізи для самопідготовки : Навчальний посібник. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2006. 208 с.
22. Ильин В. В. Теория познания. Эпистемология. М.: Либроком, 2011.138 с.
23. Как мы пишем историю? / Ответ. ред. Г. Гаррега, Г. Дюфо, Л. Пименова. Пер. с франц. М.: РОССПЭН, 2013. – 456 с.
24. Кримський, С. Б. Запити філософських смислів. К.: ПАРАПАН, 2003. 240 с.
25. Крымский, С. Б. Философия как путь человечности и надежды. Киев: Курс, 2000. 308 с.
26. Мамардашвили, М. К. Как я понимаю философию. 2-е изд. М.: Прогресс, 1992. 413 с.
27. Мамардашвили, М. Соловьев, Э., Швырев, В. Классика и современность: две эпохи в развитии буржуазной философии // Философия в современном мире. Философия и наука. Критические очерки буржуазной философии. М.: Наука, 1972. С. 28-94.
28. Мамардашвили, М. К. Необходимость себя. Введение в философию / Лекции. Статьи. Философские заметки. М.: «Лабиринт», 1996. 432 с.
29. Мамардашвили М. К. Очерк современной европейской философии / М.К. Мамардашвили. – СПб.: Азбука-Аттикус, 2012. – 608 с.

30. Миронов, В. В., Иванов, А.В. Онтология и теория познания. М.: Гардарики, 2005. 447 с.
31. Миронов, В. В. Философия и метаморфозы культуры. М.: Современные тетради, 2005. 424 с.
32. Новая философская энциклопедия под ред. В. С. Степина, Г. Ю. Семигин. В 4-х т. Т. 1. М.: Мысль, 2010. 744 с., Т. 2. – М.: Мысль, 2010. – 634 с., Т. 3. – М.: Мысль, 2010. – 692 с., Т. 4. – М.: Мысль, 2010. – 736 с.
33. Свасьян К. А. Феноменологическое познание: Пропедевтика и критика. М.: Академический проект, 2010. – 206 с.
34. Свідзинський, А. Синергетична концепція культури. Луцьк: Вежа, 2009. 696 с.
35. Столяров, А. А. Патрология и патристика (краткое введение), -е изд. - М.: ГЛК, 2004. 158 с
36. Хайдеггер, М. Ницше. Т.1-СПб., 2006; Ницше. – Т.2. – СПб., 2007.
37. Хофмайстер, Х. Что значит мыслить философски? Поиск фундамента всего знания и всего сущего.[Пер. с нем. СПб.: Изд. СПб., 2006. 446 с.

16. Інформаційні ресурси

1. Антисери, Д., Реале, Дж. Западная философия от истоков до наших дней. В 4 тт. Т. 1-2. Античность и Средневековье. Пер. с итал. С.А. Мальцевой. СПб.: Пневма, 2003. 688 с. // Режим доступа: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/reale_antiseri-1-2_tom-antic-srednevekovie-2003-8l.pdf
2. Антисери, Д., Реале, Дж. Западная философия от истоков до наших дней. В 4 тт. Т. 3. От Возрождения и до Канта. Пер. с итал. С.А. Мальцевой. С-Петербург: Пневма, 2002. 880 с. // Режим доступа: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Reale_ZapFil/Revival/Index.php
3. Антисери, Д., Реале, Дж. Западная философия от истоков до наших дней. В 4 тт. . Т. 4. . От романтизма до наших дней. . Пер. с итал. С.А. Мальцевой. СПб.: Пневма, 2003. 880 с. // Режим доступа: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/reale_antiseri-4_tom-ot_rom_do_nash-2003-8l.pdf
4. Антология мировой философии: Античность. Мн.: Харвест, М.: ООО «Издательство АСТ», 2001. 960 с. // Режим доступа: http://korolev.msk.ru/books/TOR/doc/Antichnaya_Antologiya.txt
5. Антология философии Средних веков и эпохи Возрождения / Сост. С.В. Перевезенцев. М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2001. 448 с. // Режим доступа: http://lib.ru/FILOSOF/SBORNIKI/filosofia_meed.txt
6. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов. изд. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Республика, 2003. 623 с. // Режим доступа: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s01/z0001072/st000.shtml>
7. Зотов, А. Ф. Современная западная философия: учебник. 2-е изд., испр. М.: Высшая школа, 2005. 781 с. // Режим доступа: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/zotov-sovr_zap_phil-1.pdf

8. Причепій, Є.М., Черній, А.М., Чекаль, Л.А. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2. вид., випр., доп. К.: Альма матер, 2007. 592 с. // Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua.pdf>
9. Сумерки богов Сост. А.А. Яковлев. М.: Политиздат, 1990. – 398 с. // Режим доступу: <http://bibliotekar.ru/sumerki/index.htm>
- 10.49. Философия науки: Общие проблемы познания. Методология естественных и гуманитарных наук: Хрестоматия / Отв. ред.-сост. Л. А Микешина. – М. : Прогресс-Традиция : МПСИ : Флинта, 2005. 992 с. // Режим доступу: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/filosof_nauki_xrestomatiya.frr.pdf
- 11.. Волинка, Г. Читанка з філософії : У 6 кн. Кн. 1. Філософія стародавнього світу. – К.: Довіра, 1993. 207 с. // Режим доступу: http://terepishchy.com/volinkag_i_gol_red_chitanka_z_filosofi_u_6_knigah_kniga_1_f.pdf
12. Волинка, Г. Читанка з історії філософії : У 6 кн. Кн. 6. Зарубіжна філософія XX ст.. К.: Довіра, 1993. . 239 с. // Режим доступу: http://terepishchy.com/volinka_g_i_gol_red_chitanka_z_filosofi_u_6_knigah_kniga_6_z.pdf

_____, 2018 рік